Cuprins

În loc de prefață ..... **XV**

Abrevieri ..... **XVII**

Capitolul I. Obiectul ştiinţelor juridice şi locul lor în ansamblul ştiinţelor **1**
Secțiunea 1. Ştiința şi clasificarea ştiinţelor 1
Secțiunea a 2-a. Obiectul ştiinţelor juridice şi clasificarea lor 2
Secțiunea a 3-a. Ştiința dreptului 3

Capitolul II. Obiectul teoriei generale a dreptului **5**
Secțiunea 1. Locul teoriei generale a dreptului în sistemul ştiinţelor juridice 5
Secțiunea a 2-a. Conținutul teoriei generale a dreptului 7
Secțiunea a 3-a. Necesitatea teoriei generale a dreptului 8

Capitolul III. Fenomenul de Drept **9**
Secțiunea 1. Ce este dreptul? 9
Secțiunea a 2-a. Importanța şi necesitatea studiului dreptului 20

Capitolul IV. Valorile dreptului **22**
Secțiunea 1. Trilogia valorilor dreptului 22
§1. Securitatea (siguranța, stabilitatea) 22
§2. Justiția 22
§3. Progresul social 23
Secțiunea a 2-a. Justiția, valoare fundamentală a dreptului 23
Secțiunea a 3-a. Drepturile omului 24
§1. Originile şi evoluția drepturilor omului 25
§2. Dimensiunea internațională a drepturilor omului 30
§3. Drepturile omului în Constituția României 33
§4. Garanții pentru respectarea drepturilor omului 34

Capitolul V. Raportul juridic şi norma juridică **37**
Secțiunea 1. Premizele raportului juridic 37
Subsecțiunea 1. Norma juridică 37
§1. Precizări prealabile 37
§2. Locul normei juridice în ansamblul normelor sociale 37
2.1. Definiția normei juridice 37
Subsecțiunea a 2-a. Faptele şi actele juridice 41

§1. Faptele juridice ... 41
§2. Actele juridice ... 42
Secțiunea a 2-a. Definirea raportului juridic ... 49
Secțiunea a 3-a. Elementele raportului juridic ... 52
Secțiunea a 4-a. Conținutul raportului juridic ... 53
Secțiunea a 5-a. Obiectul raportului juridic ... 59
Secțiunea a 6-a. Personalitatea juridică ... 59
Subsecțiunea 1. Persoana fizică ... 60
§1. Capacitatea civilă a persoanei fizice ... 60
1.1. Capacitatea de folosință a persoanei fizice ... 60
1.2. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice ... 62
§2. Statutul civil al persoanei ... 63
Subsecțiunea a 2-a. Persoana juridică ... 64
§1. Capacitatea de folosință a persoanei juridice ... 65
§2. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice ... 66
Secțiunea a 7-a. Proba raportului juridic ... 67
Secțiunea a 8-a. Structura normei juridice ... 70
Secțiunea a 9-a. Clasificarea normelor juridice ... 71
Secțiunea a 10-a. Eficiența normei juridice ... 73
Secțiunea a 11-a. Categorii de raporturi juridice ... 74
§1. Raporturi juridice de drept privat şi raporturi juridice de drept public ... 75
§2. Raportul juridic de drept civil şi norma civilă ... 75
§3. Raportul juridic de drept procesual civil şi normele de procedură civilă ... 87
§4. Norma penală şi raportul juridic de drept penal ... 91
4.1. Norma penală ... 91
4.2. Raportul juridic de drept penal ... 97
§5. Raportul procesual penal şi norma procesual penală ... 101
§6. Raportul juridic de drept comercial ... 106
§7. Raportul juridic de drept administrativ şi normele juridice de drept administrativ ... 107
7.1. Premizele raportului juridic administrativ ... 109
7.1.1. Faptele juridice ... 109
7.1.2. Norma juridică de drept administrativ ... 110
7.2. Subiectele raportului juridic administrativ ... 111
7.3. Conținutul raporturilor juridice administrative ... 111
7.4. Obiectul raportului juridic administrativ ... 111
§8. Raporturile juridice de drept al muncii şi normele juridice corespunzătoare ... 112
8.1. Raporturile juridice individuale de muncă tipice ... 112
8.1.1. Raporturile de muncă (de serviciu) ale funcționarilor publici civili sau militari ... 112
8.1.2. Raporturile de muncă reglementate de Legea nr. 188/1999 ... 113
8.1.3. Raporturile de muncă reglementate de alte acte normative ... 119
8.2. Raporturile juridice individuale de muncă atipice ... 120

8.2.1. Raporturile de muncă ale persoanelor care dețin demnități publice 120
8.2.2. Raporturile de muncă ale magistraților 122
8.2.3. Raporturile de muncă ale membrilor cooperatori 126
8.2.4. Raporturile de muncă ale soldaților și gradaților voluntari 129
8.2.5. Raporturile de muncă ale preoților 131
8.3. Raporturile de muncă ale salariaților 131
§9. Raporturile juridice de contencios administrativ și normele juridice corespunzătoare 133

Capitolul VI. Elaborarea dreptului 137
Secțiunea 1. Interpretarea dreptului 137
Subsecțiunea 1. Noțiunea interpretării dreptului. Considerații generale 137
Subsecțiunea a 2-a. Scurt istoric asupra interpretării legilor 138
Subsecțiunea a 3-a. Litera și spiritul legii 139
§1. Metoda exegezei 139
§2. Metoda sociologică 140
2.1. Metoda liberei cercetări științifice 140
2.2. Metoda meta-textuală 141
Subsecțiunea a 4-a. Litera și spiritul legii, principii de apreciere a comportamentului uman 142
§1. Abuzul de drept 142
§2. Frauda 143
Subsecțiunea a 5-a. Importanța principiilor în procesul de interpretare a dreptului. Tendințe 144
§1. Raportul dintre jurisdicția constituțională și jurisdicția ordinară. Judecătorul constituțional versus judecătorul ordinar 159
§2. Raportul dintre dreptul național și cel internațional 162
2.1. Curtea Constituțională – Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Curtea de Justiție a Uniunii Europene 162
2.2. Curtea Constituțională – Curtea de Justiție a Uniunii Europene 184
Subsecțiunea a 6-a. Raționamentul juridic 185
§1. Noțiune 185
§2. Structura raționamentului juridic 186
§3. Particularitățile raționamentului juridic 186
Subsecțiunea a 7-a. Alegerea propozițiilor 188
§1. Propozițiile filozofice 189
§2. Propozițiile tehnice 189
Subsecțiunea a 8-a. Faptul și dreptul 189
Subsecțiunea a 9-a. Reguli de interpretare logică 190
§1. Argumente de interpretare logică 191
1.1. Argumentul *a contrario* 191
1.2. Argumentul *a pari* 191

1.3. Argumentul *a fortiori* (cu atât mai mult)..... 191
1.4. Argumentul *reductio ad absurdum* (reducerii la absurd).....192
1.5. Argumentul *ab eadum*..... 192
§2. Maximele de interpretare..... 192
2.1. Maxime de interpretare restrictivă..... 192
2.1.1. *Exceptio est strictissimae interpretationis* (excepțiile sunt de strictă interpretare)..... 192
2.1.2. *Poenalia sunt restingenta* (pedepsele sunt de strictă interpretare)..... 192
2.1.3. Niciun privilegiu fără text..... 193
2.1.4. *Cesante ratione legis, cessant ipso dispozitio* (când rațiunea de a fi a legii dispare, încetează şi legea însăşi)..... 193
2.2. Maxime de interpretare plenifiantă..... 193
2.2.1. *Ubi lex non distinquit, nec nos distinguere debemus* (acolo unde legea nu distinge, nu trebuie să distingă nici interpretul)..... 193
2.2.2. *Incivile este nisi tota lege perspecta judiciare* (nu este îndeajuns să judecăm, fără a considera legea în totalitatea sa)..... 193
2.2.3. *Quod abundat non vitiat* (ceea ce este abundent nu vatămă)..... 193
2.3. Maxime de interpretare privilegiată..... 193
2.3.1. *In dubio pro reo*..... 193
2.3.2. *In abscuri semper minimum est sequendum* (în îndoială se reglează minimum)..... 193
2.3.3. *Lex posterior derogat priori* (legea posterioară derogă de la legea anterioară)..... 194
2.3.4. *Specialia generalibus derogant* (legea specială derogă de la legea generală)..... 194
Subsecțiunea a 10-a. Interpretarea actelor juridice. Interpretarea şi efectele legii civile..... 194
Secțiunea a 2-a. Tehnica juridică..... 196
Subsecțiunea 1. Conceptul de tehnică legislativă..... 196
Subsecțiunea a 2-a. Organele competente a elabora şi propune proiecte de acte normative. Organizarea activității de elaborare. Declanşarea procesului legislativ..... 197
§1. Determinarea necesității intervenției legislative..... 197
§2. Organele legislative..... 197
§3. Modele legislative. Scurte considerații..... 198
§4. Categorii de acte normative pe scara ierarhiei lor legislative.....200
§5. Izvoarele Dreptului Uniunii Europene..... 200
§6. Izvoarele primare ale dreptului Uniunii Europene..... 203
6.1. Tratatele originare..... 203
6.2. Izvoarele derivate ale dreptului Uniunii Europene..... 204

Subsecțiunea a 3-a. Stabilirea concepției legii 205
§1. Determinarea soluțiilor viitoarei reglementări 205
§2. Redactarea legii 207
Subsecțiunea a 4-a. Părțile constitutive ale legii 207
§1. Titlul 208
§2. Preambulul 208
§3. Formula introductivă 208
§4. Dispoziții generale 208
§5. Dispoziții de conținut 208
§6. Dispoziții finale 208
§7. Dispoziții tranzitorii 208
§8. Anexele 209
Subsecțiunea a 5-a. Procedee tehnice privind abrogarea, modificarea, completarea, derogarea legii 209
§1. Abrogarea 209
§2. Modificarea 210
§3. Completarea 210
§4. Derogarea 211
Subsecțiunea a 6-a. Scopul activității legislative 211

Capitolul VII. Izvoarele dreptului 213
Secțiunea 1. Considerațiuni generale 213
Secțiunea a 2-a. Izvoarele formale de drept 215
Secțiunea a 3-a. Eterogenitatea izvoarelor de drept. Raportul dintre diferite izvoare de drept 217
Subsecțiunea 1. Istoricul surselor 217
§1. Dreptul roman 217
§2. Alegerea izvoarelor 220
2.1. Legea şi obiceiul 222
2.2. Legea şi jurisprudența 223
2.3. Legea şi doctrina 223
Secțiunea a 4-a. Ierarhia izvoarelor formale ale dreptului. Noi abordări 225

Capitolul VIII. Răspunderea juridică 229
Secțiunea 1. Definirea răspunderii juridice 229
Secțiunea a 2-a. Formele răspunderii juridice 232
Subsecțiunea 1. Clasificarea răspunderii juridice 232
Subsecțiunea a 2-a. Forme de răspundere juridică. Particularități 234
§1. Răspunderea penală 234
§2. Răspunderea civilă 235
§3. Răspunderea administrativă 237
§4. Răspunderea specifică dreptului muncii 238
Secțiunea a 3-a. Temeiul răspunderii juridice 242
§1. Noțiunea de conduită ilicită 243
§2. Obiectul conduitei ilicite 244

§3. Caracterele generale ale conduitei ilicite ... 244
§4. Formele conduitei ilicite ... 245
Secțiunea a 4-a. Condițiile răspunderii juridice ... 245
Subsecțiunea 1. Vinovăția ... 245
Subsecțiunea a 2-a. Formele vinovăției ... 246
§1. Intenția ... 246
§2. Culpa ... 247
2.1. Imprudența ... 247
2.2. Neglijența ... 248
2.3. Nepriceperea ... 248
2.4. Neatenția ... 248
Secțiunea a 5-a. Prejudiciul şi raportul de cauzalitate între fapta ilicită şi consecințele sale negative, păgubitoare ... 249
Subsecțiunea 1. Prejudiciul ... 249
Subsecțiunea a 2-a. Raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită şi consecințele sale negative ... 250
Secțiunea a 6-a. Subiectul răspunderii juridice ... 251
Secțiunea a 7-a. Principiile răspunderii juridice ... 252
Secțiunea a 8-a. Cauze exoneratoare de răspundere ... 253
§1. Cauzele care înlătură răspunderea penală ... 253
1.1. Amnistia ... 254
1.1.1. Considerații generale ... 254
1.1.2. Felurile amnistiei ... 254
1.1.3. Obiectul şi caracterele amnistiei ... 254
1.1.4. Efectele amnistiei ... 255
1.2. Prescripția răspunderii penale ... 256
1.2.1. Noțiunea prescripției răspunderii penale ... 256
1.2.2. Termenele de prescripție ale răspunderii penale ... 256
1.2.3. Calculul termenelor de prescripție ... 257
1.2.4. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale ... 257
1.2.5. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale ... 258
1.3. Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia ... 258
1.3.1. Caracterizare generală ... 258
1.3.2. Lipsa plângerii prealabile ... 259
1.3.3. Retragerea plângerii prealabile ... 259
1.4. Împăcarea părților ... 260
§2. Cauze exoneratoare de răspundere civilă, materială, administrativă şi disciplinară ... 261
2.1. Clasificarea cauzelor ... 261
2.2. Efectele cauzelor exoneratoare de răspundere civilă, administrativă şi disciplinară ... 263

Capitolul IX. Sancțiunea juridică ... 266
Secțiunea 1. Dreptul şi sancțiunea ... 266
Secțiunea a 2-a. Sancțiune – pedeapsă – terminologie ... 270

Secțiunea a 3-a. Sancțiunea şi norma juridică 271
Secțiunea a 4-a. Sancțiunea şi raportul juridic 272
Secțiunea a 5-a. Sancțiunea, instituție fundamentală a dreptului 277
Secțiunea a 6-a. Sancțiunea juridică. Caractere. Scop. Funcții 278
Secțiunea a 7-a. Tipuri de sancțiuni 283
Subsecțiunea 1. Sancțiuni penale 284
§1. Sistemul pedepselor 284
§2. Sistemul pedepselor în Codul penal de la 1969, în vigoare 285
Subsecțiunea a 2-a. Alte sancțiuni penale 286
§1. Măsurile de siguranță 286
§2. Măsurile educative 286
Subsecțiunea a 3-a. Sancțiuni extrapenale 287
§1. Sancțiuni civile 287
1.1. Restituirea lucrurilor 288
1.2. Restabilirea situației anterioare săvârşirii infracțiunii 288
1.3. Despăgubirea civilă 289
§2. Sancțiunile disciplinare 290
Subsecțiunea a 4-a. Sancțiuni administrative 292
§1. Sancțiuni administrative contravenționale 292
1.1. Avertismentul 293
1.2. Amenda contravențională 293
1.3. Prestarea unei activități în folosul comunității 293
§2. Sancțiuni administrativ-disciplinare 295
§3. Sancțiuni administrativ-patrimoniale 297
Subsecțiunea a 5-a. Sancțiuni disciplinare specifice dreptului muncii 298
Subsecțiunea a 6-a. Sancțiuni de drept civil 299
§1. Nedemnitatea succesorală 301
§2. Revocarea judecătorească a legatelor. Revocarea donației pentru ingratitudine 303
§3. Exheredarea (dezmoştenirea) 304
§4. Decăderea dintr-un drept subiectiv 304
§5. Amenzile judiciare 305
§6. Sancțiuni specifice în materia răspunderii civile delictuale 305
6.1. Obligația de a repara în natură prejudiciul produs 305
6.2. Obligarea la despăgubiri civile 306
§7. Sancțiuni indirecte specifice în materia răspunderii civile contractuale 306
§8. Sancțiuni directe pasive 307
8.1. *Exceptio non adimpleti contractus* 307
8.2. Dreptul de retenție 308
8.3. Inopozabilitatea 308
§9. Sancțiuni directe active 309
9.1. Nulitatea 309
9.2. Rezoluțiunea şi rezilierea 310
9.3. Revocarea 311

§10. Alte sancțiuni civile 311
10.1. Acțiunea pauliană (revocatorie) 311
10.2. Acțiunea oblică (subrogatorie) 312
10.3. Acțiunea în declararea simulației 312
10.4. Acțiunea în anulare pentru leziune 312
10.5. Sancționarea fraudei la lege 312
10.6. Prescripția 313
10.7. Trecerea la stat a unor prestații 313
10.8. Decăderile din termene 313
Secțiunea a 8-a. Înlăturarea aplicării şi executării sancțiunilor juridice 314
§1. Grațierea 314
§2. Prescripția executării pedepsei 315
§3. Prescripția executării sancțiunii contravenționale 316
§4. Prescripția aplicării sancțiunilor disciplinare 316
Secțiunea a 9-a. Principiile care guvernează instituția sancțiunii juridice 317
§1. Principiul legalității sancțiunilor de drept penal 318
§2. Principiul umanismului sancțiunilor de drept penal 318
§3. Principiul personalității sancțiunilor de drept penal 318
§4. Principiul individualizării sancțiunilor 319

Capitolul X. Instrumentele dreptului 320
Secțiunea 1. Conceptul 320
Secțiunea a 2-a. Complexele de drept 322
Subsecțiunea 1. Categoria juridică 322
Subsecțiunea a 2-a. Instituțiile juridice 323
§1. Definirea instituției juridice 323
§2. Scurt istoric 324
§3. Specificul instituțiilor juridice 324
§4. Clasificarea instituțiilor juridice 325
Secțiunea a 3-a. Ordinele juridice sau sistemele juridice 325

Capitolul XI. Limbajul juridic 327
Secțiunea 1. Precizări prealabile 327
Secțiunea a 2-a. Terminologia juridică 327
Secțiunea a 3-a. Particularitățile limbajului juridic 328
Secțiunea a 4-a. Conținutul vocabularului juridic 328

Capitolul XII. Principiile generale ale dreptului 330
Secțiunea 1. Noțiune. Locul principiilor generale în sistemul normelor juridice 330
Secțiunea a 2-a. Importanța principiilor generale ale dreptului 332
Secțiunea a 3-a. Clasificarea principiilor generale. Criterii de clasificare 333

Capitolul XIII. Domeniul dreptului 335
Secțiunea 1. Dreptul şi timpul 335
Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii în timp 336
Secțiunea a 3-a. Timpul în drept 337
Secțiunea a 4-a. Dreptul şi spațiul 338
Subsecțiunea 1. Dreptul în spațiu 338
Subsecțiunea a 2-a. Aplicarea legii în spațiu 338
Subsecțiunea a 3-a. Spațiul în drept 339

Capitolul XIV. Sisteme juridice. Modele sistematice 341
Secțiunea 1. Noțiuni, clasificări. Aspecte comune 341
§1. Dreptul anglo-saxon 341
§2. Sistemele socialiste 342
§3. Sistemele romano-germanice 342

Capitolul XV. Interdependența dintre ştiințele juridice de ramură 344
§1. Dreptul constituțional şi dreptul civil 344
§2. Dreptul administrativ şi dreptul civil 345
§3. Dreptul civil şi dreptul financiar 345
§4. Dreptul civil şi dreptul comercial 345
§5. Dreptul civil şi dreptul familiei 346
§6. Dreptul civil şi dreptul muncii şi securității sociale 346
§7. Dreptul civil şi dreptul procesual civil 347
§8. Dreptul civil şi dreptul penal 347
§9. Dreptul civil şi dreptul procesual penal 347
§10. Dreptul comercial şi dreptul administrativ 347
§11. Dreptul comercial şi dreptul financiar 348
§12. Dreptul comercial şi dreptul penal 348
§13. Dreptul penal şi dreptul constituțional 348
§14. Dreptul penal şi dreptul procesual penal 348
§15. Dreptul penal şi dreptul penitenciar, respectiv dreptul execuțional penal 348
§16. Dreptul penal şi dreptul administrativ 349
§17. Dreptul administrativ şi dreptul constituțional 349
§18. Dreptul administrativ şi ştiința administrației 349
§19. Dreptul securității sociale şi dreptul constituțional 349
§20. Dreptul securității sociale şi dreptul administrativ 350
§21. Dreptul securității sociale şi dreptul muncii 350
§22. Dreptul securității sociale şi dreptul financiar 350

Bibliografie 353